

ВІТАЛІЙ ГУБЕНКО: ДОКИ НЕ БУДЕ СПЕЦІАЛЬНОСТІ, СЕРЙОЗНОГО СТАВЛЕННЯ ЧЕКАТИ НЕ ВАРТО

Кілька років тому, перебуваючи в німецькому центрі серцево-судинної хірургії, побачила таку картину: у приймальному відділенні пацієнта з болем у груднині разом із кардіологом оглядав мануальний терапевт. Згодом з'ясувала, що таких спеціалістів у цьому центрі десятки. В Україні ж мануальна терапія досі — спеціальність-примара, а «ламати» спину, на жаль, береться кожен, хто придбав масажний стіл.

Віталій ГУБЕНКО, професор кафедри медичної реабілітації, фізіотерапії і спортивної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, доктор медичних наук, невролог, спеціаліст з вертеброневрології

ВЗ Наскільки мені відомо, спеціальності «Мануальна терапія» в Україні досі немає?

— Так, немає! Усі більш-менш уявляють, що таке мануальна терапія, навіть є курси, де викладають певні алгоритми дій. Більше того, в Україні немає ані остеопатів, ані хіропрактиків, ані фізичних терапевтів. Лише останнім часом і тільки на папері в класифікаторі професій з'явилися спеціальності «Фізичний терапевт» та «Лікар реабілітаційної терапії», і це — уже прорив для нашої країни.

У світі прийомами мануальної терапії володіють фахівці всіх вищезазначених спеціалізацій. Слід зазначити, що остеопати і хіропрактики не є лікарями: вони мають свої школи або ж їх готують у спортивних університетах. Виняток становлять Сполучені Штати Америки, де цих фахівців приймають до резидентури — там вони отримали широке визнання. У цій країні працює 77 тис. хіропрактиків, 95 тис. остеопатів і 185 тис. фізичних терапевтів! Послугами мануальних терапевтів у США щороку користуються в середньому 5% населення. Прості арифметичні дії свідчать про те, що, за американськими нормами, тільки в Києві мають працювати 3 тис. таких фахівців.

У більшості країн світу, як не дивно, класична медицина дуже симпатизує остеопатам, дозволяючи їм приймати пацієнтів на базі клінік різного рівня. Реабілітологи й фізичні терапевти, звичайно, є лікарями. Цим спеціальностям уже більше півстоліття, а в нас

вони задокументовані лише торік. До речі, у Росії ситуація краща — там є мануальні терапевти.

ВЗ Хто ж в Україні надає такі послуги?

— Важко відповісти на це питання. Проблема в тому, що люди, які бажають вчитися, просто не мають змоги зробити це фізично — немає де. При цьому Міністерство охорони здоров'я «мовчить» у відповідь на всі наші запити. Потрібно кардинально змінити організаційний підхід: треба започаткувати Школу мануальної терапії й академію, яка могла б працювати при нещодавно створеній Асоціації остеопатичних та хіропрактичних мануальних терапевтів.

Наприклад, я займаюся мануальною терапією з 1984 року, маючи освіту невролога і реабілітолога. За ці роки наша кафедра підготувала багато спеціалістів, але ми даємо лише теоретичні знання, а практичний досвід слід напрацьовувати роками. Я не впевнений, що більшість цих лікарів дійсно працюють за фахом, таких, швидше, одиниці. Мануальна терапія вимагає чималої фізичної сили та терпіння, адже ми стикаємося зі складнішими проблемами, ніж ті, які можна вирішити, виписавши хворому рецепт на знеболювальний засіб. Ми мусимо знати індивідуальні особливості кожного хворого й приділяти йому дуже багато уваги. Але це лише один бік проблеми, інший — набагато небезпечніший: є купа «масажистів», які не мають потрібної освіти, а застосовують прийоми мануальної терапії! Зараз часто практикують таке «навчання»: привезуть на два дні якогось іноземного фахівця, зберуть купу слухачів і роздадуть сертифікати. І все — людина працює! За великим рахунком, така «освіта» коштує лише 100 дол. і вимагає мінімуму зусиль. Про знання анатомії чи фізіології кістково-м'язової системи взагалі не йдеться.

Насправді ж навчання мануального терапевта має тривати мінімум чотири роки. І на цьому процес не завершується: наприклад, у Польщі такий спеціаліст щомісяця повинен відвідувати курси вихідного дня, куди приїздить коуч з іншої країни й проводить майстер-класи. А наприкінці року визначають рівень такого фахівця. Тож ви уявляєте, наскільки

серйозним є підхід? А в нас часто людина купила папірець і «лупить» всіх по спині за чималі гроші... І перевирити такого «фахівця», на жаль, без процесу ліцензування й акредитації ніяк не можна.

ВЗ Яка кількість українців потребує послуг мануального терапевта?

— Думаю, що не менше, ніж у США. Але більшість хворих лежать на масажних столах саме тих «фахівців», про яких я розповідав. Звичайно, ця допомога надається непрофесійно і тільки погіршує стан. Усі маніпуляції проводять без обстеження, наосліп. Добре, коли пацієнтові щастить, і він вчасно знаходить кваліфікованого спеціаліста, який виправляє те, що накоїв інший. Але загальна кількість горе-масажистів у країні компенсує нестачу мануальних терапевтів. Ситуація неконтрольована і, якщо вчасно не вжити заходів, лише погіршуватиметься.

ВЗ Чим відрізняються прийоми мануальної терапії від остеопатії?

— Ці спеціальності відрізняються, швидше, не техніками, а діагностичними підходами. Остеопатія послуговується трьома: структуральним, вісцеральним і краніосакральним підходами. Так, структуральна остеопатія, яка пов'язана з хребтом та суглобами, визнана в усьому світі з точки зору доказової медицини. Маніпуляційні техніки при болю в спині входять в клінічні настанови майже всіх країн світу. Інші два підходи ще ретельно вивчаються.

ВЗ Нещодавно ви організували конференцію з мануальної терапії — першу за багато років. Чи був попит на знання?

— Тема конференції дещо ширша: «Сучасні технології в реабілітації нервово-м'язово-скелетних розладів», але питання мануальної терапії були ключовими. Захід тривав кілька днів, і всі присутні (а було близько 200 слухачів з різних міст України) мали змогу прослухати лекції з діагностики, лікування та реабілітації. Приємно було те, що приїхали й іноземні спікери. Планую зробити такі конференції традиційними: на наступний рік ми вже внесли подібний захід у реєстр з'їздів, конгресів і конференцій.

ВЗ Чим займається Асоціація, яку ви заснували?

— Їй лише два роки. Протягом цього часу ми усвідомлювали й формулювали мету та плани. Зараз триває значно активніша робота: згадана конференція — її частина. Головна наша мета — популяризація знань про скелетно-м'язову систему та її лікування. Для цього ми плануємо відкрити класичну академію (кінезіологія, вертеброневрологія, мануальна терапія, больові синдроми в реабілітації) й авторські школи (В. П. Губенка, В. І. Козьявкіна, І. Л. Довгого, Ю. П. Буховцева). Також у планах — організація майстер-класів європейських спеціалістів (школи мануальної терапії, остеопатичної школи, хіропрактичної школи), лекцій віртуальної академії (хостінг YouTube) і скайп-академія. Крім того, збираємося заснувати журнал мануальної терапії, перекласти українською мовою протоколи і настанови з її використання, хочемо брати участь у проведених ліцензуванні лікарів фізичної і реабілітаційної медицини, фізичних терапевтів, акредитації реабілітаційних центрів та розробити концепцію безперервного навчання мануальної терапії. На реалізацію цих намірів піде кілька років, залежно від активності лікарів. Але, на жаль, зараз більшість фахівців — дуже інертні: люди не можуть знайти дві години раз на місяць, щоб відвідати наші семінари.

ВЗ Скільки часу потрібно, аби лікар став хорошим мануальним терапевтом?

— Окрім навчання, яке має тривати безперервно, фахівець повинен практикувати. На самому початку, як правило, майбутні мануальні терапевти навчаються один на одному. Велику увагу варто приділяти діагностиці й виявленню у хворих протипоказань до такого виду терапії і, безумовно, читати спеціальну літературу. Більшість видань — англійською мовою, тобто потребують перекладу.

ВЗ Щодо міждисциплінарної взаємодії мануальних терапевтів із фахівцями інших спеціалізацій: яка ситуація в Україні?

— Звичайно, у нашій країні в приймальних відділеннях «грудного болю» мануального терапевта не зустрінеш, як і подібних відділень загалом. Зараз диференціальну діагностику проводить кардіолог, і якщо він не виявить проблем із серцем, то може порадити «масажиста». Але, на жаль, люди більше звикли користуватися послугами бабці-знахарки, яка «вправляє спину», аніж фахівця з дипломом лікаря. Однак доки не буде спеціальності, серйозного ставлення чекати не варто.

Розмовляла Тетяна ПРИХОДЬКО, «ВЗ»